

Видавнича група «Наукові перспективи»

Християнська академія педагогічних наук України

«Вісник науки та освіти»

№ 4(46) 2026

Київ – 2026

ISSN 2786-6165 Online

УДК 001.32:1 /3/(477)(02)

Ідентифікатор медіа R40-05847

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-4\(46\)](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-4(46))

«Вісник науки та освіти»: журнал. 2026. № 4(46) 2026. С. 5886

Рекомендовано до видавництва Всеукраїнською Асамблеєю докторів наук з державного управління
(Рішення від 01.05.2026, № 1/5-26)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України 10.10.2022 № 894 журналу присвоєні категорії "Б" із історії та археології (спеціальність - 032 Історія та археологія) та педагогіки (спеціальність - 011 Освітні, педагогічні науки)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 23.12.2022 № 1166 журналу присвоєна категорія Б з філології (спеціальність - 035 філологія)

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної академії наук Азербайджану, Всеукраїнської асоціації педагогів і психологів з духовно-морального виховання та Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління

Журнал публікує наукові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів гуманітарних наук та мистецтва

Цільова аудиторія: вчені, лінгвісти, літературознавці, перекладачі, мистецтвознавці, культурознавці, педагоги, соціологи, історики, археологи, а також, інші фахівці з різних сфер життєдіяльності суспільства, де знаходиться застосування тематика наукового журналу

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar

Головний редактор:

Котельницький Назар Анатолійович – член-кореспондент Української Академії Наук, кандидат історичних наук, доцент кафедри мовної підготовки та міжкультурних комунікацій, ЗВО Університет трансформації майбутнього (Україна)

Редакційна колегія:

- √ *Азарова Лариса Євстахіївна* - докт.філол.наук, професор, завідувач кафедри мовознавства Вінницького національного технічного університету (Україна)
- √ *Берест Ігор Романович* - доктор історичних наук, професор кафедри медійних технологій, інформаційної та книжкової справи, Національного університету «Львівська політехніка» (Україна)
- √ *Беррі, Стівен* доктор історичних наук, професор, професор епохи Громадянської війни Коледжу мистецтв і наук Франкліна Університету Джорджії (США)
- √ *Вуколова Катерина Володимирівна* – кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології та перекладу Білоцерківського національного аграрного університету (Біла Церква, Україна), доцент Дніпровського відділення центру наукових досліджень та викладання іноземних мов Національної академії наук України, Дніпро, Україна (Україна)
- √ *Гурко Олена Василівна* - доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, (Дніпро, Україна)
- √ *Заур Алієв* доктор філософії з історії науки, доктор філософії з політичних наук, доцент, доцент Інституту філософії та соціології НАНА, Азербайджан (Азербайджан)

- Махінько А.І.** 5370
ЄВРОПЕЙСЬКЕ МІСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ ТА ЙОГО ПОШИРЕННЯ У СХІДНІЙ ЄВРОПІ (XIII – XVII ст.)
- Михальчук Р.Ю., Ташликович Д.М.** 5383
АФГАНСЬКА ВІЙНА (1979-1989) ЯК ЧАСТИНА ХОЛОДНОЇ ВІЙНИ
- Мовчан К.М., Малець О.О.** 5396
ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА ТА ГЕНЕЗИС ВЗАЄМОДІЇ БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА І БІБЛІОГРАФІЗНАВСТВА
- Молоткіна В.К., Ткаченко О.В.** 5406
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ У ПОСТСОЦІАЛІСТИЧНИЙ ПЕРІОД: ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ, ЧЕХІЇ ТА СЛОВАЧЧИНИ)
- Обіход М.М., Нагірняк М.Я.** 5417
ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ: ІНСТИТУЦІЙНИЙ ТА ОСВІТНІЙ ВИМІР
- Ордіна Л.Л.** 5430
ІСТОРИЧНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ДИСКУРСУ ЯК ПРОБЛЕМА КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ
- Павлишин А.М.** 5441
ОБРАЗ БАПТИСТІВ У СВІДОМОСТІ ВІРНИХ ТА ІЄРАРХІЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ У 1920-1930-Х РР.
- Паламарчук І.А.** 5454
ЕВОЛЮЦІЯ НАУКОВИХ ПОГЛЯДІВ Д. К. ЗАБОЛОТНОГО : ВІД МІКРОБІОЛОГІЇ ДО КОМПЛЕКСНОЇ МІКРОБІОЛОГІЇ
- Пістрюга К.В.** 5464
ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО РОМАНТИЗМУ В ХАРКОВІ

УДК 94:364:378(477.83)

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-4\(46\)-5417-5429](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-4(46)-5417-5429)

Обіход Михайло Михайлович кандидат наук з державного управління, доцент кафедри соціології та соціальної роботи Інституту гуманітарних та соціальних наук НУ «Львівська політехніка», м. Львів, <https://orcid.org/0000-0002-5381-808X>

Нагірняк Михайло Ярославович кандидат історичних наук, доцент кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук Факультету психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, м. Львів, <https://orcid.org/0000-0002-1292-4716>

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ: ІНСТИТУЦІЙНИЙ ТА ОСВІТНІЙ ВИМІР

Анотація. У статті здійснено узагальнений аналіз з історії становлення соціальної роботи як самостійного виду професійної діяльності, що остаточно сформувався у другій половині XIX століття та продовжує інтенсивно розвиватися в умовах сучасних суспільних трансформацій. Показано, що її еволюція ґрунтується на тривалому історичному розвитку суспільної свідомості - від елементарних форм взаємодопомоги до науково обґрунтованої системи соціальної підтримки населення. Обґрунтовано, що сучасна соціальна робота виходить за межі матеріального забезпечення, орієнтуючись на розвиток потенціалу особистості, формування здатності до подолання кризових ситуацій та забезпечення умов для повноцінної соціальної інтеграції.

Розкрито особливості розвитку соціальної роботи у Львівській області через призму трансформації системи соціального забезпечення після 1991 року, що супроводжувалися формуванням мережі державних інституцій соціального захисту, зокрема територіальних центрів, соціальних служб для молоді та центрів зайнятості. Водночас встановлено, що початковий етап реформ характеризувався дефіцитом кваліфікованих кадрів, що зумовило необхідність розбудови системи професійної підготовки фахівців.

Проаналізовано процес інституціоналізації соціальної роботи як освітнього та наукового напрямку, що розпочався у 1990-х роках завдяки активній міжнародній співпраці та впровадженню європейських освітніх стандартів. Визначено, що поєднання теоретичних знань із практичними

підходами сприяло формуванню сучасної моделі підготовки соціальних працівників. Особливу увагу приділено регіональному виміру, зокрема ролі Львівської області як одного з провідних центрів розвитку інноваційних соціальних практик та освітніх ініціатив у цій сфері.

Ключові слова: історія, соціальна робота, соціальне забезпечення, соціальна педагогіка, соціальний захист, соціальна сфера, професійна підготовка, інституціоналізація, соціальна політика.

Obikhod Mykhailo Mykhailovych Candidate of Sciences in Public Administration, Associate Professor of the Department of Sociology and Social Work, Institute of Humanities and Social Sciences, Lviv Polytechnic National University, Lviv, <https://orcid.org/0000-0002-5381-808X>

Nagirniak Mykhailo Yaroslavovych Candidate of Historical Sciences, Associate Professor of the Department of Social Work, Management and Social Sciences, Faculty of Psychology and Social Protection, Lviv State University of Life Safety, Lviv, <https://orcid.org/0000-0002-1292-4716>

HISTORY OF THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL TRAINING OF SOCIAL WORK SPECIALISTS IN THE LVIV REGION: INSTITUTIONAL AND EDUCATIONAL DIMENSION

Abstract. The article provides a generalized analysis of the history of the formation of social work as an independent type of professional activity, which was finally formed in the second half of the 19th century and continues to develop intensively in the conditions of modern social transformations. It is shown that its evolution is based on the long-term historical development of social consciousness - from elementary forms of mutual assistance to a scientifically based system of social support for the population. It is substantiated that modern social work goes beyond material support, focusing on the development of individual potential, the formation of the ability to overcome crisis situations, and the provision of conditions for full social integration.

The peculiarities of the development of social work in the Lviv region are revealed through the prism of the transformation of the social security system after 1991, which was accompanied by the formation of a network of state social protection institutions, in particular territorial centers, social services for youth and employment centers. At the same time, it is established that the initial stage of reforms was characterized by a shortage of qualified personnel, which necessitated the development of a system of professional training of specialists.

The process of institutionalization of social work as an educational and scientific direction, which began in the 1990s thanks to active international cooperation and the implementation of European educational standards, is analyzed. It is determined that the combination of theoretical knowledge with practical approaches contributed to the formation of a modern model of training social workers. Special attention is paid to the regional dimension, in particular the role of the Lviv region as one of the leading centers for the development of innovative social practices and educational initiatives in this area.

Keywords: history, social work, social security, social pedagogy, social protection, social sphere, professional training, institutionalization, social policy.

Постановка проблеми. У сучасному українському суспільстві, яке функціонує в умовах глибоких трансформацій, зумовлених воєнним станом та складними соціально-економічними викликами, особливої ваги набуває не лише сама соціальна робота як практична діяльність, але й розвиток її теоретичних засад у системі вищої освіти. Саме заклади вищої освіти, зокрема у місті Львів та Львівській області загалом, виступають ключовими осередками формування сучасної моделі соціальної роботи, де відбувається інтеграція наукових підходів, професійних стандартів і практичних навичок.

Попри значні здобутки у сфері інституціоналізації соціальної роботи, все ще зберігається певний розрив між теоретичними напрацюваннями та їх практичним впровадженням. Саме тому особливої актуальності набуває аналіз історичного досвіду становлення системи професійної підготовки кадрів, адже він дозволяє простежити, як еволюція освітніх підходів і накопичення студентських професійних компетентностей впливають на розвиток соціальної політики та соціальних послуг у регіоні.

Необхідність переосмислення історичних етапів розвитку фахової освіти у Львівській області зумовлена потребою поєднання локальних освітніх традицій із міжнародним досвідом. Це, у свою чергу, створює передумови для підвищення ефективності соціальної роботи, формування професійно підготовлених кадрів та забезпечення якісної підтримки різних категорій населення на регіональному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика становлення та історичного розвитку соціальної роботи як професійної діяльності й наукового напрямку активно досліджується як у зарубіжному, так і в українському науковому дискурсі. Значний внесок у висвітлення еволюції соціальної роботи зробили класики цієї галузі, зокрема М. Річмонд, яка заклала основи наукового підходу до індивідуальної соціальної допомоги, та Д. Адамс, котра обґрунтувала значення громадської роботи та

соціальних реформ. У сучасних дослідженнях розглядаються питання трансформації соціальної роботи від благодійної діяльності до професійної системи соціального захисту, а також роль освіти у цьому процесі.

В українському науковому просторі окремі аспекти історії та інституціоналізації соціальної роботи висвітлюють такі дослідники, як І. Мигович, В.Поліщук, О.Безпалько, Т.Семигіна. У їхніх працях аналізуються процеси становлення професійної підготовки соціальних працівників, історія розвитку соціальної політики, а також вплив міжнародного досвіду на формування національної моделі соціальної роботи. Значна увага приділяється також регіональним особливостям розвитку цієї галузі та ролі закладів вищої освіти у формуванні професійних компетентностей фахівців.

Разом з тим, попри наявність значної кількості наукових праць, питання комплексного історичного аналізу розвитку соціальної роботи в окремих регіонах України, зокрема на Львівщині, залишаються недостатньо систематизованими. Саме цей аспект і зумовлює актуальність подальших досліджень у зазначеному напрямі.

Метою дослідження є ретроспективний аналіз процесу становлення та розвитку системи професійної підготовки фахівців соціальної сфери на території Львівської області.

Виклад основного матеріалу. Розвиток теорії соціальної роботи у вищих навчальних закладах безпосередньо впливає на якість підготовки майбутніх фахівців, їхню здатність ефективно реагувати на актуальні соціальні виклики та впроваджувати інноваційні підходи у професійній діяльності. Водночас професійні досягнення студентів, набуті у процесі навчання, практичної підготовки та волонтерської діяльності, стають важливим чинником розвитку соціальної роботи на регіональному рівні, оскільки саме вони забезпечують трансфер знань і сучасних практик у реальне соціальне середовище.

Львівський регіон відіграв досить вагомую роль у формуванні та розвитку професіоналізації соціальної роботи. Завдяки вигідному розташуванню та потужній інтелектуальній базі, ця територія стала своєрідною платформою для впровадження й тестування новаторських освітніх підходів. Саме тут у кінці 1990-х років відбулося поєднання національного академічного надбання з актуальними міжнародними практиками.

Одним із найпоказовіших прикладів такої інтеграції став досвід Національного університету «Львівська політехніка», де за участі закордонних партнерів було сформовано основу сучасної української школи соціальної роботи.

Аналіз цього досвіду дає змогу не лише відтворити ключові етапи становлення професії в регіональному контексті, але й окреслити

визначальні чинники, які сприяли ефективному впровадженню міжнародних стандартів у вітчизняну практику.

Базис системної підготовки спеціалістів соціальної сфери у Львівській політехніці було закладено у 1999 році. Початковим етапом стало відкриття бакалаврської програми зі спеціальності «Соціологія» на основі кафедри інженерно-педагогічної освіти Інституту гуманітарних та соціальних наук, яку тоді очолював професор Л. Д. Кизименко. У той період соціальну роботу інтерпретували як складову соціологічної науки [1].

Ця ініціатива стала практичним втіленням масштабної українсько-канадської програми «Реформування соціальних служб в Україні» (1999 - 2003 рр.). Реалізація відбувалася за фінансового сприяння Канадської агенції з міжнародного розвитку та під егідою Міністерство освіти і науки України. Провідним закордонним партнером виступив Манітобський університет (Канада). Головною метою цієї співпраці було сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні. У межах проєкту соціальна робота трактувалася не лише як система послуг, а як діяльність, спрямована на досягнення соціальної справедливості.

Ключовими завданнями ініціативи стали:

- формування професійного кадрового потенціалу, здатного реалізувати соціальні сервіси на рівні громад;
- розроблення інноваційної освітньої моделі, заснованої на принципах сталого розвитку суспільства;
- адаптація міжнародного досвіду з урахуванням українських соціокультурних особливостей.

Реалізація проєкту стала можливою завдяки координації міжнародної команди фахівців. З канадського боку участь брав професор факультету соціальної роботи Манітобського університету доктор Бред Мак Кензі. Академічну спільноту Львівської політехніки представляли проректор з міжнародної діяльності професор Ю. Рашкевич і викладачка Н. Гайдук. До процесу також було залучено представника громадського сектору – Я. Грибальського (людина з інвалідністю), що забезпечило врахування принципів інклюзії при розробці освітніх підходів.

У результаті цієї співпраці було не лише започатковано профільну освітню програму, але й сформовано нову концептуальну модель підготовки соціальних працівників. У центрі цієї моделі опинився не адміністративний підхід, а розвиток особистісного потенціалу фахівця та його роль у соціальній адвокації.

Подальший розвиток соціальної освіти у Львівській політехніці отримав імпульс 4 березня 2001 року. Відповідно до розпорядження ректора професора Юрія Рудаєвського в структурі Інституту гуманітарних та

соціальних наук було створено кафедру соціології та соціальної роботи. Отримавши статус випускової, вона стала центром формування унікальної освітньо-наукової вертикалі в Україні.

За офіційною інформацією на сьогодні сформовано повний цикл підготовки фахівців - від бакалаврського та магістерського рівнів до ступеня доктора філософії (PhD). Важливим етапом розширення діяльності кафедри став 2016 рік, коли під керівництвом доцента Тетяни Шаповалової було започатковано спеціальність «Соціальне забезпечення», зорієнтовану на питання матеріальної підтримки населення та управління соціальними ризиками [1].

Вагомим компонентом освітнього процесу є розвиток партнерської взаємодії. З цією метою у 2015 році за ініціативи доцента Н. Гайдук і за підтримки директорки Інституту професора Я. Турчин було створено Міжнародний центр професійного партнерства «Інтеграція». Центр став ключовою платформою впровадження інклюзивних змін в університетському середовищі.

Наприклад серед його основних напрямів діяльності:

- Служба доступності «Без обмежень» (з 2017 року), що забезпечує рівні можливості для осіб з особливими освітніми потребами;
- «Клініка здоров'я громади» (з 2019 року) як простір практичної реалізації соціальних проєктів;
- Ветеранський напрям, який згодом трансформувався у масштабну державну ініціативу.

На офіційному сайті зазначено що, характерною рисою підготовки студентів є поєднання теоретичних знань із практичною діяльністю. Значна увага приділяється волонтерству, що дозволяє формувати професійні компетентності в реальних умовах. Координацію цієї роботи здійснює Центр волонтерства кафедри [1].

Серед основних партнерів для практичної діяльності: органи державної центральної, регіональної та місцевої рівня, державні установи, соціологічні агенції (зокрема «Фама»), громадські та релігійні організації, а також масштабні суспільні ініціативи. З початком повномасштабної війни у 2022 році діяльність була переорієнтована на підтримку військових, ветеранів і внутрішньо переміщених осіб.

Подальшим етапом розвитку стала поява Центру ветеранського розвитку у липні 2023 року. Проєкт реалізовано за підтримки Міністерства у справах ветеранів України під керівництвом доцента пані Т. Шаповалової. Центр виконує важливу функцію - сприяє професійній адаптації та інтеграції військовослужбовців, ветеранів, їхніх родин, а також сімей загиблих захисників України [1].

Таким чином, кафедра соціології та соціальної роботи Львівської політехніки сьогодні постає не просто як освітній підрозділ, а як потужний осередок соціальних інновацій, що гармонійно поєднує академічну підготовку з актуальними потребами українського суспільства.

З огляду на процеси розвитку професіоналізації соціальної роботи у 1991 році в Львівському національному університеті імені Івана Франка відбулася структурна реорганізація: єдину кафедру педагогіки і психології було поділено на два самостійні підрозділи. Кафедра психології увійшла до складу філософського факультету, тоді як кафедра педагогіки зберегла статус загальноуніверситетської.

Упродовж 1991 - 1999 років кафедру очолював професор Є. Клос, а з 1999 року керівництво перейшло до доцента Д. Герцюка. Період функціонування кафедри, як окремої інституції позначився активним нарощуванням наукового потенціалу та вдосконаленням навчально-методичної діяльності у сфері академічної педагогіки. Посилилася комунікація зі студентством, а також значно розширилися міжнародні академічні контакти [2].

У 2007 році, відповідно до рішення Вченої ради університету, підрозділ було перейменовано на кафедру загальної і соціальної педагогіки. У 2015 році вона стала складовою новоствореного факультету педагогічної освіти.

Із лютого 2015 року в університеті офіційно розпочав діяльність факультет педагогічної освіти. Його створення стало логічним підсумком багаторічного розвитку педагогічної підготовки у межах університетської традиції.

Ця підготовка розпочалась у червні 2012 року, коли Вчена рада університету, розглянувши результати освітньої, наукової та виховної діяльності Педагогічного коледжу, ухвалила рішення про створення на його основі окремого факультету з метою розвитку ступеневої педагогічної освіти.

Упродовж 2012–2014 років було реалізовано комплекс організаційних заходів: передано ліцензії на підготовку бакалаврів за низкою спеціальностей (зокрема «Початкова освіта», «Дошкільна освіта», «Корекційна освіта», «Соціальна педагогіка») на філологічний факультет, створено кафедру початкової та корекційної освіти, яка згодом була поділена на окремі підрозділи, а також налагоджено системну навчальну, наукову й виховну діяльність. Це сформувало необхідні інституційні передумови для відкриття нового факультету.

Офіційне рішення про створення факультету педагогічної освіти було ухвалено 28 січня 2015 року. Виконуючою обов'язки декана призначено

кандидата педагогічних наук З. Ленів, а у березні 2016 року за результатами конкурсу деканом став доцент Д. Герцюк [2].

Станом на сьогодні структура факультету охоплює п'ять кафедр: початкової та дошкільної освіти, спеціальної освіти, загальної педагогіки та педагогіки вищої школи, соціальної педагогіки та соціальної роботи, а також фізичного виховання і спорту. Підготовка студентів здійснюється за денною та заочною формами навчання за широким спектром освітніх програм бакалаврського і магістерського рівнів, а також за програмою підготовки докторів філософії у галузі освітніх і педагогічних наук.

Освітньо-наукову діяльність забезпечують спеціалізовані підрозділи, зокрема лабораторія музейної педагогіки, лабораторія Нової української школи та ресурсний центр інклюзивної освіти [2].

Таким чином, факультет педагогічної освіти утверджується як потужний науково-освітній і методичний осередок, який відіграє ключову роль у розвитку соціальної педагогіки та соціальної роботи в контексті підготовки висококваліфікованих фахівців у структурі Львівського університету.

Наступний вищий навчальний заклад який поетапно впроваджував спеціальності з гуманітарним напрямком є Львівське пожежно-технічне училище яке у серпні 1991 року сформувало цикл організації державної пожежної охорони, який під цією назвою функціонував до 2001 року. У межах новоствореного підрозділу відбулося інтегрування викладачів гуманітарного й технічного напрямів, що забезпечило цілісний підхід до професійної підготовки майбутніх спеціалістів [3].

Після трансформації Львівського пожежно-технічного училища у Львівський інститут пожежної безпеки (21 червня 2001 року) цикл організації державної пожежної охорони було ліквідовано, а на його основі створено кафедру гуманітарних та соціально-економічних дисциплін. У період її функціонування (2001–2004 роки) діяльність підрозділу забезпечували науково-педагогічні працівники різних фахових напрямів. У червні 2004 року кафедру було реорганізовано та перейменовано на кафедру соціальних і гуманітарних дисциплін [3].

У квітні 2013 року розпочався якісно новий етап у розвитку кафедри: було започатковано підготовку фахівців за напрямом «Соціальна робота». У зв'язку з відкриттям відповідної спеціальності підрозділ отримав нову назву — кафедра гуманітарних дисциплін та соціальної роботи — і набув статусу випускового.

У жовтні 2020 року, відповідно до наказу Державна служба України з надзвичайних ситуацій № 545, кафедру перейменовано на кафедру соціальної роботи, управління та суспільних наук.

За інформацією з офіційного сайту нині кафедра соціальної роботи, управління та суспільних наук здійснює підготовку фахівців у межах галузі знань 23 «Соціальна робота» за спеціальністю 231 «Соціальна робота». У 2017 році було проведено акредитацію спеціальності за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр», після чого відбувся перший випуск бакалаврів соціальної роботи [3].

Крім того, у 2017 році за результатами ліцензування кафедра отримала право на підготовку здобувачів за другим (магістерським) рівнем вищої освіти за цією ж спеціальністю. Випускникам присвоюється кваліфікація «магістр соціальної роботи» з управлінською спеціалізацією у соціальній сфері.

Таким чином, кафедра соціальної роботи, управління та суспільних наук Львівського державного університету безпеки життєдіяльності розпочавши свій науково-педагогічний шлях у форматі предметно-методичної комісії суспільних дисциплін, основним призначенням якої було здійснення ідеологічного впливу та організація політико-виховної роботи, упродовж кількох десятиліть свого розвитку еволюціонувала в повноцінний навчально-науковий осередок. Сьогодні цей підрозділ на високому професійному рівні забезпечує викладання комплексу гуманітарних і суспільствознавчих дисциплін курсантам та студентам Університету, а також здійснює підготовку конкурентоспроможних фахівців у сфері соціальної політики та соціальної роботи.

Протягом усього періоду свого функціонування кафедра забезпечувала викладання близько сорока навчальних курсів гуманітарного й професійно орієнтованого змісту. Серед них - історія української державності (історія України), історія пожежної охорони, філософія, філософія і методологія науки, філософські засади наукового пізнання, соціологія, політологія, релігієзнавство, професійна етика та службовий етикет, демографія, етнопсихологія, основи екологічної культури, етнічна екологія та інші, а також дисципліни, що формують професійний блок спеціальності «Соціальна робота».

Науково-педагогічні працівники кафедри активно залучені до наукової, освітньої, виховної та методичної діяльності Університету. Кафедра соціальної роботи, управління та суспільних наук підтримує тісну взаємодію з іншими підрозділами навчально-наукового інституту психології та соціального захисту. З метою вдосконалення освітнього процесу та уніфікації методичних підходів до викладання гуманітарних дисциплін колектив кафедри бере участь у взаємовідвідуванні занять досвідчених викладачів, організовує спільні навчально-методичні засідання, а також проводить міжнародні й міжвузівські наукові конференції та круглі столи [3].

Значна увага приділяється формуванню духовних цінностей, розвитку морально-професійної культури, вихованню високих етичних якостей, інтелігентності, усвідомленого патріотизму, гнучкого та критичного мислення, ініціативності й комунікативних навичок. Водночас працівники кафедри системно організують позааудиторну навчально-виховну діяльність: проводять культурно-освітні заходи, екскурсії містом Львовом та історичними локаціями Заходу України, сприяючи розширенню світогляду здобувачів освіти [3].

Вагомою складовою професійної підготовки науково-педагогічного, начальницького та сержантського складу Університету є гуманітарна освіта. Організація та реалізація цього напрямку покладається саме на колектив кафедри. Завдяки цьому фахівці, зокрема технічного профілю, отримують можливість глибше ознайомитися з історією української державності та пожежної справи, соціальними аспектами функціонування суспільства, а також розширити власні знання про культурне та соціальне життя України.

Наступний університет, що приділив вагому увагу розвитку спеціальності «Соціальна педагогіка» є Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка який 1 вересня 2000 року створив структурний освітній підрозділ - кафедру яка виконує функцію випускової за освітньо-професійною програмою «Соціальна педагогіка» на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях вищої освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота» у межах галузі знань 23 «Соціальна робота».

Окрім цього, кафедра забезпечує підготовку за освітньо-професійною програмою «Спеціальна освіта (Логопедія)» за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» на бакалаврському рівні, а також реалізує програму «Інклюзивна освіта» на магістерському рівні за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» у галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» [4].

Викладацький склад кафедри приділяє значну увагу науково-дослідній діяльності. Тематика досліджень упродовж останніх років охоплює актуальні питання професійної підготовки фахівців соціальної сфери, а також проблематику розвитку інклюзивної освіти в сучасних умовах.

У 2021–2025 роках ключовим напрямом наукової діяльності кафедри є реалізація комплексної теми «Соціально-педагогічна робота з різними категоріями населення в сучасних умовах». У межах цієї наукової програми викладачі здійснюють індивідуальні дослідження за низкою тематичних напрямів, зокрема:

- підготовка майбутніх фахівців соціальної сфери до здійснення соціального супроводу осіб з інвалідністю;

- соціально-педагогічна діяльність, спрямована на захист прав дітей та молоді;
- застосування арттерапевтичних та артпедагогічних технологій у роботі з дітьми та молоддю;
- організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю в сучасному соціальному контексті;
- удосконалення професійної підготовки студентів бакалаврського рівня спеціальності 231 «Соціальна робота» до здійснення профілактичної діяльності у закладах освіти;
- технології діяльності соціального педагога у взаємодії з сім'єю з урахуванням національного та міжнародного досвіду;
- особливості соціального захисту та опіки дітей у сучасних умовах із врахуванням вітчизняних і зарубіжних практик [4].

На сьогодні кафедра соціальної педагогіки у Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка є важливим освітньо-науковим осередком підготовки фахівців соціальної сфери. Вона поєднує багаторічні педагогічні традиції з сучасними підходами до освіти, активно розвиває наукові дослідження та орієнтується на актуальні потреби суспільства, зокрема у сфері соціальної роботи та інклюзивної освіти.

Висновки. Отже, узагальнюючи результати проведеного дослідження, доцільно підкреслити, що розвиток соціальної роботи та соціально-педагогічної освіти у Львівській області відбувається на основі тісної взаємодії різних інституційних центрів, кожен із яких формує власну унікальну модель підготовки фахівців, водночас зберігаючи спільні ціннісні орієнтири. Зокрема, Національний університет «Львівська політехніка» демонструє приклад інтеграції інноваційних підходів і міжнародного досвіду у підготовці соціальних працівників, виступаючи осередком впровадження сучасних соціальних практик і розвитку професійної освіти, орієнтованої на потреби суспільства. Водночас Львівський національний університет імені Івана Франка через діяльність факультету педагогічної освіти забезпечує системність, наступність і науково-методичну цілісність підготовки фахівців у сфері соціальної педагогіки та соціальної роботи.

Не менш вагомим є внесок Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, де кафедра соціальної роботи, управління та суспільних наук забезпечує міждисциплінарний підхід до освіти, поєднуючи гуманітарні знання з професійною підготовкою фахівців технічного профілю, що сприяє формуванню цілісного бачення соціальних процесів та підвищує рівень гуманітарної компетентності майбутніх спеціалістів.

Важливим є і досвід Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, де кафедра соціальної педагогіки забезпечує

підготовку фахівців, здатних ефективно працювати в умовах сучасних соціальних викликів, поєднуючи традиційні педагогічні підходи з інноваційними освітніми технологіями та розвитком інклюзивної освіти.

Таким чином, можна констатувати, що всі розглянуті інституції формують єдиний освітньо-науковий простір, у межах якого відбувається становлення нової генерації фахівців соціальної сфери, здатних до професійної мобільності, критичного мислення, соціальної відповідальності та ефективною взаємодії з різними категоріями населення. Спільною рисою їхньої діяльності є орієнтація на поєднання фундаментальної теоретичної підготовки з практичною складовою, розвиток гуманістичних цінностей, а також активне залучення до наукових досліджень і соціальних ініціатив.

Перспективи подальших наукових розвідок у цьому напрямі пов'язані передусім із поглибленим вивченням механізмів інтеграції міжнародного досвіду у вітчизняну систему підготовки соціальних працівників, аналізом ефективності міждисциплінарних освітніх моделей, а також дослідженням ролі цифрових технологій у розвитку соціальної роботи та освіти. Особливої уваги потребує вивчення інноваційних підходів до організації інклюзивного освітнього середовища, удосконалення системи практичної підготовки здобувачів освіти та розширення партнерської взаємодії між закладами вищої освіти, державними установами і громадським сектором.

Крім того, актуальним напрямом подальших досліджень є історичний аналіз трансформацій соціальної роботи в умовах сучасних суспільних викликів, зокрема в контексті післявоєнного відновлення України, соціальної реабілітації населення, підтримки вразливих груп і розвитку громад. Це дозволить не лише поглибити теоретичні засади соціальної роботи, але й забезпечити практичну спрямованість підготовки фахівців, здатних ефективно реагувати на динамічні зміни в суспільстві.

Література:

1. Офіційний сайт Національного університету «Львівська політехніка» розділ «Історія кафедри соціології та соціальної роботи» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://lpnu.ua/sr/istoriia-kafedry>
2. Офіційний сайт Національного університету ім. Івана Франка - розділ «Педагогіка у Львівському університеті» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/departments/pedagogika/histukr.htm>
3. Офіційний сайт Львівського державного університету безпеки життєдіяльності - розділ «Історія кафедри» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ldubgd.edu.ua/node/4850>
4. Офіційний сайт Дрогобицького державного педагогічного університету - розділ «Кафедра соціальної роботи та корекційної освіти» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dspu.edu.ua/fakultet-istoriyi-pedagogiky-ta-psyhologiyi/kafedra-soczialnoyi-pedagogiky-ta-korekcijnoyi-osvity/?utm_source=chatgpt.com

References:

1. Ofitsiyni sait Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika» rozdil «Istoriia kafedry sotsiologii ta sotsialnoi roboty» [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://lpnu.ua/sr/istoriia-kafedry> [in Ukrainian]
2. Ofitsiyni sait Natsionalnoho universytetu im. Ivana Franka - rozdil «Pedagogika u Lvivskomu universyteti» [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/departments/pedagogika/histukr.htm> [in Ukrainian]
3. Ofitsiyni sait Lvivskoho derzhavnoho universytetu bezpeky zhyttiediialnosti - rozdil «Istoriia kafedry» [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://ldubgd.edu.ua/node/4850> [in Ukrainian]
4. Ofitsiyni sait Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu - rozdil «Kafedra sotsialnoi roboty ta korektsiinoi osvity» [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: https://dspu.edu.ua/fakultet-istoriyi-pedagogiky-ta-psychologiyi/kafedra-soczialnoyi-pedagogiky-ta-korekcziynoyi-osvity/?utm_source=chatgpt.com [in Ukrainian]

Дата першого надходження статті до видання: 16.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 30.04.2026